

นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด กากนาสุรทรงเครื่อง Creative Thai Dramatic Arts: “Kakanasun Song Khrueng”

พิสิษฐ์ บัวงาม¹ และ มาโนช บุญทองเล็ก^{2*}
Pisit Buangam¹ and Manoch Boontonglek^{2*}

Article History

Receive: September 5, 2025

Revised: November 28, 2025

Accepted: December 2, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของนางกากนาสุร และเพื่อออกแบบนาฏศิลป์ไทยและสร้างสรรค์การแสดงประเภทรำเดี่ยว ชุด กากนาสุรทรงเครื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติรวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ จำนวน 7 ท่าน จากนั้นจึงนำข้อมูล มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อนำเสนอในรูปแบบของงานวิจัยสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นางกากนาสุรเป็นตัวละครสำคัญในบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งมีอัตลักษณ์โดดเด่นทั้งในด้านรูปลักษณ์และพฤติกรรม เป็นนางยักษ์ มีลักษณะโดดเด่นคือกายสีม่วงแก่ ปากลักษณะคล้ายกา และมีฤทธิ์แปลงร่างเป็นกาใหญ่ได้ นางมีบทบาทสำคัญในโครงเรื่องผ่านความซื่อสัตย์ภักดีต่อทศกัณฐ์ ซึ่งนำไปสู่การกำเนิดนางสีดาและเป็นชนวนของสงครามกรุงลงกา 2) ผลงานสร้างสรรค์ชุด “กากนาสุรทรงเครื่อง” ได้รับการออกแบบตามรูปแบบโขนโรงใน โดยใช้ทักษะการแสดงบทนางยักษ์เป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ท่ารำ ซึ่งสร้างสรรค์จากหลักการ 3 ประการ: การใช้จินตนาการ การตีบทผสมผสานท่าทางธรรมชาติ และการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ ผลงานนี้สะท้อนการประยุกต์นาฏศิลป์ไทยตามแนวคิดการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ ได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความถูกต้องตามหลักจารีตนาฏศิลป์และมีคุณค่าเชิงการแสดง สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ผลงานตัวละครประเภทนางยักษ์ต่อไปได้

คำสำคัญ : นาฏศิลป์ไทย; การแสดงสร้างสรรค์; กากนาสุร; อัตลักษณ์; ทรงเครื่อง

¹⁻² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, Assistant Professor, Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding author Email: manodch_b@rmutt.ac.th

ABSTRACT

This research aims to examine the historical background and identity of Nang Kakanasun. This research was qualitative and creative. The data were collected from documents, related studies, and interviews with seven national artists and classical dance experts. The collected data were analyzed, synthesized, and used to create work to present the results in the form of a creative research project. The findings indicated that 1) Nang Kakanasun is a key character in the Ramakien composed during the reign of King Rama I, who is distinguished both in appearance and personality. The distinguishing features are deep purple skin, a crow-like mouth, and the power to transform into a giant crow. Nang Kakanasun plays a crucial role for Thotsakan in the narrative through loyalty, which leads to the birth of Nang Sida and triggers the war of Krung Lanka. 2) The creative dance piece “Kakanasun Song Khrueng” was designed following traditional Khon Rong Nai performance patterns, using giantess acting skills as the foundation for choreography based on three principles: the use of imagination, the integration of natural gestures with character interpretation, and the innovative adaptation of traditional movements. This show reflected the application of Thai dance through conservation and creativity, and this show was certified by experts as adhering to classical dance conventions and holding significant performative value. It can serve as a model for future creations of giantess characters.

Keywords : Thai Dramatic Arts; Creative Performing Arts; Kakanasun; Identity; Song Khrueng

บทนำ

โขนเป็นมหรสพที่มีศิลปะเป็นแบบฉบับชนิดหนึ่งของไทย แต่ไม่ปรากฏคำเรียกนี้อย่างแน่ชัด ในจารึกหรือเอกสารทางโบราณของไทย มีแต่จดหมายเหตุ ของชาวต่างชาติที่ได้เดินทางมายังกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้นคือ มงสิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ (Monsieur De La Loube're) ราชทูตฝรั่งเศสที่ได้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือ A New Historical Relation of Siam ถึงรูปแบบการแสดงโขน ละคร ระบุว่า “โขนเป็นรูปคนเดินรำตามเสียงจังหวะพิณพาทย์ ตัวผู้เต้นรำนั้นสวมหน้าโขนและถือศาสตราวุธ (ทำเทียม) เป็นตัวแทนทหารออกต่อยุทธ์กัน” ผู้แสดงโขนนั้นไม่สามารถพูดได้เนื่องจากสวมหัวโขน (Thongnim, 2012)

ในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงโปรดเกล้าให้สร้างโรงโขนในพระบรมมหาราชวัง ณ สนามหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พร้อมให้ราชบัณฑิตรวบรวมและแต่งบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ซึ่งกระจัดกระจายหลังเสียกรุงศรีอยุธยา จนเสร็จสมบูรณ์ 117 เล่มสมุดไทย ถือเป็นบทละครที่สมบูรณ์และไพเราะที่สุดในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยศิลปะหลายแขนง ทรงพระราชนิพนธ์บทพากย์รามเกียรติ์หลายตอน เช่น ตอนนางลอยและตอนพรหมาศร รวมถึงปรับปรุงบทพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 1 ให้ไพเราะยิ่งขึ้น ซึ่งกลายเป็นต้นแบบของโขนเรื่องรามเกียรติ์ในปัจจุบัน (Kalyanapong et al., n.d.) ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงฟื้นฟูโขนหลวงและละครต่างๆ ให้เจริญรุ่งเรือง จน พ.ศ.2402 โปรดให้เก็บภาษีการแสดงสำหรับละครนอก ละครใน โขน ละครหน้าจอ ละครชาตรี มอญรำ ทวายรำ และหุ่นไทย รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (หม่อมราชวงศ์ทูลดล ภูษกร) เป็นหัวหน้ากรมมหรสพ ฟื้นฟูโขนในราชสำนัก แต่เนื่องจากครูโขนเหลือไม่มาก จึงได้หาครูละครในผู้หนึ่งมาช่วยฝึกโขนทำให้เกิดรูปแบบ “โขนโรงใน” คือการรำตามละครและมีพากย์เจรจาด้วย (Udomphol, 1985)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศิลปะการแสดงหลายแขนงเจริญรุ่งเรืองอย่างสูง พระองค์ทรงรับพระราชภาระในการดูแลด้วยพระองค์เอง เมื่อครั้งยังทรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ได้จัดให้มหาดเล็กฝึกเล่นโขนตามแบบโบราณ และทรงพระราชนิพนธ์บทโขนเรื่องรามเกียรติ์หลายตอน ต่อมาปลาย พ.ศ.2469 โขนหลวงฟื้นฟูอีกครั้งโดยศิลปินที่โอนมาอยู่กระทรวงวังฝึกกุลบุตรกุลธิดา ซึ่งต่อมาเป็นครูฝึกและสร้างศิลปินของกรมศิลปากร สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความพยายามฟื้นฟูโขน แต่ขาดผู้เชี่ยวชาญเหลือน้อย กรมศิลปากรจึงรับสมัครเด็กชายฝึกหัดโขนในโรงเรียนนาฏศิลป์ และตั้งแต่นั้น กรมศิลปากรเป็นศูนย์รวม

ศิลปินครู และผู้เชี่ยวชาญในการเล่นโขนตามแบบแผนราชสำนักในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พัฒนาการโขนไม่เคยหยุดนิ่ง ความรุ่งเรืองของโขนสะท้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณและบุญญาธิการที่ทำให้ศิลปะแขนงนี้ยืนยงคู่แผ่นดินสืบต่อไป (Sriworapot & Nakasawat, 2018)

งานวิจัยการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นการประดิษฐ์นาฏกรรมใหม่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ขนบโขนโรงโน แม้ว่าโขนโรงโนจะได้รับการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง แต่การสร้างสรรค์ทำสำหรับตัวละครนางยักษ์ เช่น นางกากนาสูร ยังไม่มีรูปแบบเฉพาะที่เป็นมาตรฐาน ทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ในสถาบันการศึกษายังขาดความชัดเจนในเชิงนาฏภาษาของตัวละครประเภทนี้ โดยเฉพาะในรูปแบบ รำเดี่ยวรำลงสรทรวงเครื่องของนางยักษ์ ซึ่งการแสดงดังกล่าวเน้นการนำเสนอกระบวนการรำลงสรทรวงที่มีลักษณะเฉพาะตัว แตกต่างจากการรำลงสรทรวงของตัวพระหรือตัวนางตามแบบแผนเดิม

ผู้สร้างสรรค์ได้เลือก นางกากนาสูร ซึ่งเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญตามเหตุการณ์ใน ตอนที่ 32 ปราบกากนาสูรจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มาเป็นศูนย์กลางในการฟื้นฟูและประยุกต์ขนบโขนโรงโนแบบราชสำนัก โดยมุ่งเน้นการนำเสนอขั้นตอนการแต่งองค์ทรงเครื่องเพื่อเตรียมขึ้นเฝ้าท้าวทศกันธุ์ ทั้งนี้เนื่องจากพบช่องว่างทางองค์ความรู้ด้านรำเดี่ยวของตัวนางยักษ์ ซึ่งยังไม่มีมีการกำหนดเป็นแบบแผนมาตรฐานในหลักสูตรนาฏศิลป์ไทย งานสร้างสรรค์จึงมุ่งถ่ายทอดลำดับขั้นตอนอันประณีตของการเตรียมตัว ตั้งแต่การอาบน้ำไปจนถึงการสวมใส่ถนิมพิมาภรณ์อย่างละเอียด เพื่อสะท้อนและธำรงไว้ซึ่งฐานันดรศักดิ์ ความยิ่งใหญ่ และภูมิฐานของนางยักษ์เชื้อสายกษัตริย์ รวมถึงขนบธรรมเนียมราชสำนักไทยที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นการต่อยอดคุณค่าของนาฏศิลป์ดั้งเดิม และเปิดช่องทางการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้แก่ผู้ชมในยุคปัจจุบัน

ดังนั้น ชุดการแสดง “กากนาสูรทรงเครื่อง” นี้จึงถูกกำหนดให้เป็น รำเดี่ยวมาตรฐาน (Contemporary Standard Solo) สำหรับนางกากนาสูร ซึ่งไม่เพียงแต่รักษาไว้ซึ่งคุณค่าของการถ่ายทอดศิลปะชั้นสูงและเป็นแบบแผนใหม่ที่คงไว้ซึ่งแก่นแท้ของนาฏศิลป์ไทยเท่านั้น หากยังเป็นการ ฟื้นฟูบทบาทของตัวละครหญิง ในการแสดงโขนให้มีความสำคัญอย่างโดดเด่น ผลงานนี้จึงเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับรำเดี่ยวไทยสู่การเป็นชุดมาตรฐานสำหรับการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะรายวิชารำเดี่ยวของสาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างการอนุรักษ์ขนบดั้งเดิมกับการสร้างสรรค์ทางนาฏยประดิษฐ์ให้แก่ศิลปินรุ่นใหม่ เพื่อสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยที่สามารถตอบโจทย์ Soft Power และพัฒนาต่อยอดศิลปะไทยสู่สากลได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของนางกากนาสูร
2. เพื่อออกแบบนาฏศิลป์ไทยและสร้างสรรค์การแสดงประเภทรำเดี่ยว ชุด กากนาสูรทรงเครื่อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรำลงสร

การรำลงสร เป็นการรำประกอบเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้ในโอกาสทำความสะอาดด้วยน้ำ เช่น การสรงน้ำพระพุทธรูป เทวรูป หรือนาคภายหลังการปลงศพ การรำประเภทนี้สะท้อนถึงความสำคัญของน้ำในวรรณคดีไทย อีกทั้งยังเป็นการรำที่แสดงฝีมือของผู้แสดง ซึ่งต้องมีรูปร่าง หน้าตางดงาม และทักษะการรำในระดับสูง การรำลงสรสามารถจำแนกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ ปี่พาทย์ สุหร่าย โขน มอญ ลาว แหก และชมตลาด (Thapthimhin, 2018 ; Kongthaworn, 2019) ทั้งนี้ ขั้นตอนการรำมี 3 ลำดับ คือ การลงสร การทรวงสุคนธ์ และการทรวงเครื่อง โดยแต่ละขั้นตอนอาจมิได้ปรากฏครบถ้วนเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทการแสดงและลักษณะของตัวละคร

การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดง

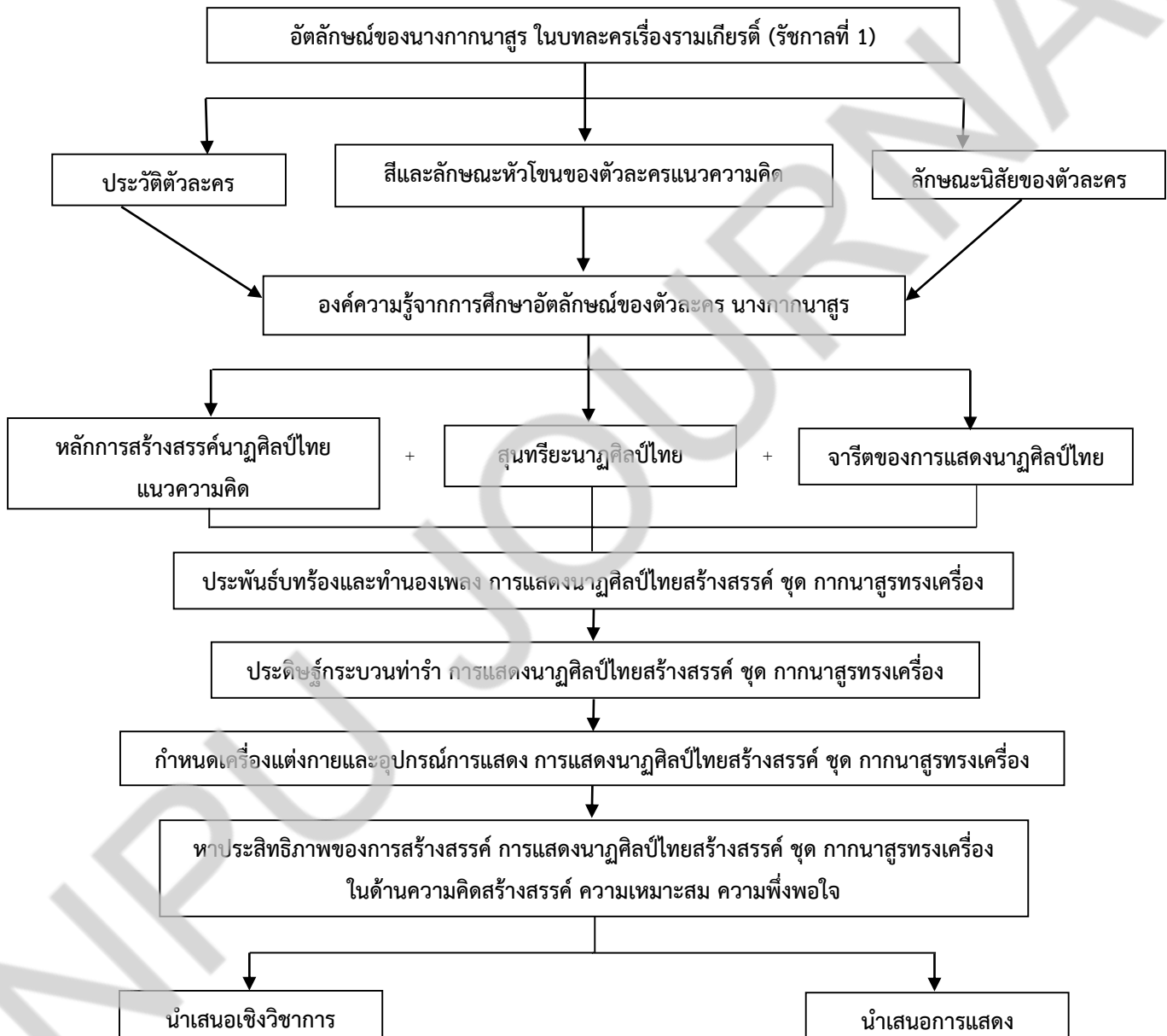
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การคิด ออกแบบ และสร้างสรรค์การแสดงทั้งเดี่ยวและหมู่ รวมถึงการปรับปรุงผลงานเก่าตลอดจนการสร้างสรรค์ทำรำ เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก แสง สี และเสียง ให้สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ Chaturot (1984) ได้ให้ไว้ โดยการสร้างสรรค์จำเป็นต้องคำนึงถึงรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ไทย 5 ประเภท ได้แก่ การแสดงพื้นเมือง มหรสพ ละคร และโขน รวมทั้งทำรำ 3 ลักษณะ คือ ทำระบำ ทำละคร และทำเต้น ทั้งนี้ การสร้างสรรค์ทำรำต้องอาศัยความรู้พื้นฐานด้านนาฏศิลป์ไทยและทำนองเพลง พร้อมทั้งสามารถประยุกต์หรือผสมผสาน

หลายจารีตตามแนวคิด 4 ประการ ได้แก่ การยึดแบบโบราณ การผสมหลายจารีต การประยุกต์จากเอกลักษณ์เดิม และการคิดใหม่ ทำใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Wirunrak (2000) ; Chantana (2011) อีกทั้งยังต้องพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของชุดการแสดง การแปรแถว การตั้งซุ้ม และองค์ประกอบอื่นๆ ให้สอดคล้องกับตัวละครและบทเพลงอย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์และกลั่นกรองประเด็นสาระสำคัญ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากนาสูรทรงเครื่อง ซึ่งนำเสนอขั้นตอนการแต่งองค์ทรงเครื่อง เพื่อขึ้นเฝ้าท้าวทศกัณฐ์ ตามเหตุการณ์ในตอนที่ 32 ปราบากนาสูร ในเรื่องรามเกียรติ์ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

จากกรอบแนวคิดที่นำเสนอ สามารถสรุปความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง
ในกรอบแนวคิดได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)	กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ที่เกี่ยวข้อง
1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของ นางกานาสูร	* การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน: เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาและลักษณะเฉพาะของตัวละคร นางกา นาสุร (จากวรรณคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง)
2. เพื่อออกแบบนาฏศิลป์ไทยและสร้างสรรค์การแสดง ประเพณีเดี่ยว ชุต กานาสูรทรงเครื่อง	* การออกแบบและสร้างสรรค์: ครอบคลุมขั้นตอนการ สร้างสรรค์ทั้งหมด ได้แก่: 1. ประพันธ์บทร้องและทำนองเพลง 2. ประดิษฐ์กระบวนท่ารำ 3. กำหนดเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง * การประเมินประสิทธิภาพ: ครอบคลุมการหาประสิทธิภาพ ของการสร้างสรรค์ในด้านความคิดสร้างสรรค์ความเหมาะสม และความพึงพอใจของผู้ทรงคุณวุฒิ * การนำเสนอผลงาน: ครอบคลุมขั้นตอนการนำเสนอการ แสดงและการนำเสนอเชิงวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และตีความเชิงนาฏศิลป์ไทย โดยเฉพาะในประเด็น
ที่เกี่ยวข้องกับ “อัตลักษณ์ของตัวละครนางกานาสูร” อันปรากฏในผลงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุต กานาสูรทรงเครื่อง
การวิจัยจึงอาศัยแนวทางเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการค้นคว้าและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยใช้
แนวทางที่เรียกว่า การวิจัยแบบสร้างสรรค์ผสมผสาน (Creative-Based Mixed Methods Research) ซึ่งถูกนำมาประยุกต์ใช้
เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการใช้อย่างเหมาะสมและสมดุล ทั้งในมิติเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึก
ถึงแนวคิด จารัต และกระบวนการสร้างสรรค์จากมุมมองของศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย
รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นถึงพัฒนาการและคุณค่าทางศิลปะที่สอดคล้อง
กับบริบททางวัฒนธรรม

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย จำนวนทั้งสิ้น 7 ท่าน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง
ด้วยวิธีการ เจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มศิลปินแห่งชาติ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/
ผู้เชี่ยวชาญ ประเด็นสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลประกอบด้วย อัตลักษณ์ตัวละคร ในนาฏศิลป์ไทย แนวคิดและจารีต
ที่เป็นรากฐานของการแสดง รวมถึงกระบวนการสร้างสรรค์ ผลงานนาฏศิลป์ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้ยังครอบคลุมถึง
ข้อเสนอแนะเชิงวิเคราะห์ และ แนวทางตีความเชิงวิชาการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขา
ดังกล่าว รายชื่อผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

ศิลปินแห่งชาติ

ดร.นพรัตน์ ศุภากร หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ ปี 2565 สาขาศิลปะการแสดง (ละครรำ)

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.รติวรรณ กัลยานมิตร ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2. นางธนาธิ ศาลากิจ ข้าราชการบำนาญ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

(ผู้เชี่ยวชาญการแสดง บทบาทนางยักษ์)

3. นางวัชนี เมฆะมาน ชำราชการบ้านาญ ครูชำนาญการ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ผู้เชี่ยวชาญแสดง บทบาทนางยักษ์)
4. ดร.ชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์คำณ สุนทรานนท์ อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย บทบาทตัวยักษ์)
6. รองศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์ อาจารย์ประจำสาขานาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมและประเมินข้อมูล 3 ชนิด ซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview Form) เครื่องมือนี้ออกแบบโดยกำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ทักษะ และความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (IOC) ตามแนวทาง Kunkaew (2019) โดยมีประเด็นหลักเกี่ยวกับ (1) ประวัติและอัตลักษณ์ของนางกานาสูร และ (2) การออกแบบนาฏศิลป์ไทย ชุด “กานาสูรทรงเครื่อง” ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC = 1.0 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงสูงและสามารถใช้เก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ไทย เครื่องมือนี้ประเมินกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ตั้งแต่การกำหนดแนวคิด แรงบันดาลใจ ความสำคัญ วัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการดำเนินงาน ตลอดจนการออกแบบและองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้มาตรวัด 5 ระดับ (5-Point Rating Scale) ตามมาตราส่วนลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1932) เพื่อประเมินความสามารถของผู้สร้างสรรคอย่างเป็นระบบแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC = 1.0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม และได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

3. แบบประเมินความคิดเห็นต่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ไทย (ตัวผลงานจริง) เครื่องมือนี้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของผลงานสร้างสรรค์จริง ได้แก่ ชุดการแสดง “กานาสูรทรงเครื่อง” โดยเน้นองค์ประกอบด้านศิลปะและคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น รูปแบบและวิธีการแสดงนาฏลักษณ์ เครื่องแต่งกาย ดนตรี และความสามารถในการอนุรักษ์และเผยแพร่ โดยใช้มาตรวัดความเหมาะสม 5 ระดับ เพื่อประเมินความสามารถของผู้สร้างสรรคอย่างเป็นระบบ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการตรวจสอบได้ค่า IOC = 0.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์เหมาะสม และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด

เครื่องมือวิจัยทั้งสามชนิดได้รับการตรวจสอบคุณภาพเพื่อยืนยันความเที่ยงตรง (Validity) ก่อนนำไปใช้จริง โดยเฉพาะแบบสอบถามความพึงพอใจและแบบประเมินความคิดเห็น ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมทางวิชาการและสามารถใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยดำเนินการระหว่างพฤศจิกายน พ.ศ.2565 ถึงตุลาคม พ.ศ.2566 แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าใจบริบททางประวัติและอัตลักษณ์ของนางกานาสูร และการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูล 7 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้มาจากการ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 7 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการวิเคราะห์ด้วยวิธีการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสร้างความเข้าใจและยืนยัน อัตลักษณ์ จาริต และหลักการ ในการสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นจึงนำผลมาสังเคราะห์ (Synthesis) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและสรุป ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) ได้มาจากการประเมินผลด้วยเครื่องมือ มาตรวัดแบบ 5 ระดับ จำนวน 2 ชนิดหลัก ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ไทย และแบบประเมินความคิดเห็นต่อผลงานวิจัยสร้างสรรค์ (ตัวผลงานจริง) การวิเคราะห์ใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยคำนวณ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุประดับความสามารถ ของผู้สร้างสรรค์ระดับความเหมาะสม ของผลงานสร้างสรรค์

3. การสังเคราะห์และการอภิปรายผล (Synthesis and Discussion) ขั้นตอนสุดท้ายคือการนำผลการวิเคราะห์ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมา เชื่อมโยงและบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่ออภิปรายผลการวิจัยและสรุปการยืนยันคุณค่าทางวิชาการและการอนุรักษ์ ของนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด “กากานาสูทรเครื่อง” อย่างครอบคลุมและสมเหตุสมผล

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของนางกากานาสู

นางกากานาสูเป็นตัวละครสำคัญในวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีสถานะเป็นพระญาติชั้นย่ายของทศกัณฐ์ และเป็นมารดาของพระยาสุวากับพระยามารศรี ซึ่งสอดคล้องกับ Funfueang (2005) ที่กล่าวไว้ว่า นางกากานาสูมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติดังกล่าวอย่างชัดเจน ลักษณะสำคัญทางกายภาพที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของนาง ได้แก่ กายสีม่วงแก่ หนึ่งหน้า สองมือ ใบหน้าเป็นยักษ์มีปากเป็นกา ศีรษะล้าน สวมกะบังหน้า และถือกระบองเป็นอาวุธ อีกทั้งยังมีฤทธิ์วิเศษ สามารถแปลงกายเป็นกาขนาดใหญ่ได้ ลักษณะผสมผสานระหว่าง “ยักษ์” และ “กา” เช่นนี้ ถือเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ “นาฏยลักษณ์” และ “เครื่องแต่งกาย” ของผลงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “กากานาสูทรเครื่อง”

อัตลักษณ์ของนางกากานาสูปรากฏผ่านรูปลักษณ์และพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Phayomyaem (2005) ที่ระบุว่านางมีความซื่อสัตย์ภักดีต่อทศกัณฐ์ เช่น การติดตามกัลยาณีเข้าทิวเขาและรบกับทศกัณฐ์ ตลอดจนความกล้าหาญแม้ต้องเผชิญกับพระรามและพระลักษมณ์ นอกจากนี้ นางยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงเรื่อง โดยนำข่าวทิพย์ไปมอบให้นางมณฑา ซึ่งนำไปสู่การกำเนิดของนางสีดา อันเป็นชนวนเหตุสำคัญของสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ ดังนั้นนางกากานาสูจึงทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงสำคัญในการดำเนินเรื่องรามเกียรติ์สู่การปราบอธรรมของพระราม

ผลการวิจัยนี้ยืนยันอัตลักษณ์เฉพาะของนางกากานาสู ทั้งในด้านรูปลักษณ์ (ยักษ์-กา) และบทบาททางวรรณกรรม (ความภักดีและความกล้าหาญ) ซึ่งเป็นพื้นฐานทางวิชาการสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทย ลักษณะความเป็นยักษ์ผู้มีฤทธิ์และความซื่อสัตย์ต่อฝ่ายสุร ช่วยเสริมมิติในการตีความเชิงศิลปะสำหรับการออกแบบกระบวนท่าทำให้สอดคล้องกับบุคลิกของตัวละครอย่างชัดเจน อันเป็นไปตามหลักการสร้างสรรค์ที่ยึดโยงกับจารีตของนาฏศิลป์ไทย

2. เพื่อออกแบบนาฏศิลป์ไทยและสร้างสรรค์การแสดงประเภทรำเดี่ยว ชุด กากานาสูทรเครื่อง ผลการวิเคราะห์ได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการแสดงที่เหมาะสมควรนำเสนอในลักษณะของ “โขนโรงใน” ซึ่งสามารถจำแนกแนวคิดและการปฏิบัติออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

มิติเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) แนวคิดการนำเสนอในลักษณะโขนโรงในที่ สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีของ Thabthimhin (2018) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของละครในต่อโขน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรังสรรค์ แม้ว่าการออกแบบดั้งเดิมจะดำเนินเรื่องผ่านการพากย์ เจาจา และเพลงหน้าพาทย์เป็นองค์ประกอบหลัก แต่งานสร้างสรรค์นี้ได้เลือกที่จะดำรงรักษาองค์ประกอบดั้งเดิมเหล่านี้ไว้ พร้อมทั้งเพิ่มเติมบทขับร้องตามแบบละครใน เพื่อเสริมสร้างมิติทางอารมณ์ (Emotional Dimension) และเพิ่มความอ่อนช้อยละเอียดอ่อนให้แก่การแสดงอย่างมีนัยสำคัญ

มิติเชิงปฏิบัติ (Practical Application) ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยชุดนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือ จารีตนาฏศิลป์ไทยเป็นรากฐานสำคัญ และดำเนินการปรับประยุกต์องค์ประกอบอย่างพิถีพิถัน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของวรรณกรรม และลักษณะทางอัตลักษณ์ของตัวละคร “นางกากานาสู” โดยเฉพาะการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้มีการสรุปองค์ประกอบสำคัญและโครงสร้างการแสดงไว้เป็นแบบแผน เพื่อใช้ในการถ่ายทอดและอ้างอิงต่อไป

2.1 โครงสร้างการแสดงที่ออกแบบในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากานาสูทรเครื่อง แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1: เปิดตัวนางกากานาสู นางกากานาสูเดินออก รำตีบทตามทำนองและคำร้องเพลงเชมรปากท่อ

ช่วงที่ 2: ลงสรงทรงเครื่อง รำลงสรงในเพลงชมตลาด ขึ้นเตียงทรงสนธิ์ ตีบทตามคำร้อง จากนั้นลงรำ
แต่งองค์ทรงเครื่องในเพลงลงสรงโชนหน้าเตียงทรงสนธิ์

ช่วงที่ 3: ยกฉัตรคลาไคล รำหน้าเตียงทรงสนธิ์ในเพลงรื้อรำ ตีบทตามคำร้อง รำในเพลงปฐมสมโภช
และท้ายปฐมลงลาเข้าฉากตามกระบวนท่า

2.2 บทที่ใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากนาสูรทรงเครื่อง

ผลการสร้างสรรค์บทสำหรับการแสดงชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” ดำเนินการบนพื้นฐานของการ อนุรักษ์ขน
โรงใน โดยมีแนวคิดหลักคือการนำเอา อัตลักษณ์ของนางกากนาสูร จากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ มาผนวกกับ ข้อมูลเชิงลึก
ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ศิลปินแห่งชาติ, ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์

การดำเนินการนี้ถือเป็นการประพันธ์บทขึ้นใหม่ (New Composition) เนื่องจากบทพระราชนิพนธ์เรื่อง
รามเกียรติ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มิได้มีการระบุบทแต่งตัวของนางกากนาสูรไว้ ซึ่งการสร้างสรรค์
นี้จึงเป็นการเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้และบทการแสดงในชนบทในได้อย่างสมบูรณ์

หลักการสร้างสรรค์บท ดร.ชวลิต สุนทรานนท์ (นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ กรมศิลปากร)
พบว่า การแสดงโชนโรงในจะต้องดำเนินเรื่องด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพากย์ เจริญ ขับร้อง บทจับรับรำ และการรำ
เพลงหน้าพาทย์ตามจารีต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างสรรค์บทประพันธ์ใหม่ในรูปแบบ กลอนบทละคร และกำหนดเพลงร้อง
รวมถึงทำนอง ให้สอดคล้องกับโครงสร้างและอารมณ์ของการแสดง โดยบทประพันธ์ทั้งหมด ได้ผ่านการ ตรวจสอบความถูก
ต้องเชิงจารีต เพื่อให้มั่นใจในความเหมาะสมทางวิชาการ (C. Suntaranon, personal communication, August 15, 2023)

การกำหนดเพลงขับร้องหลัก บทขับร้องที่ใช้ประกอบด้วยเพลงหลักที่ถูกจัดลำดับขั้นตอนการดำเนินเรื่อง
ดังนี้

- เพลงเขมรปากท้อ ใช้สำหรับ เปิดตัว นางกากนาสูรและนำเสนออัตลักษณ์เบื้องต้น
- เพลงชมตลาด ใช้ประกอบการ รำลงสรง และสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกในขณะเตรียมตัว
- เพลงลงสรงโชน เป็นเพลงหลักที่ใช้ประกอบ การแต่งองค์ทรงเครื่อง อย่างละเอียดตามชนบ
- เพลงรื้อรำ ใช้สำหรับ บรรยายกิจ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงท้ายของการแสดง

การสร้างสรรค์บทประพันธ์ใหม่นี้ ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการกำหนดเพลงหลักตามจารีตของ
โชนโรงใน (เช่น เพลงลงสรงโชน) ยืนยันความถูกต้องทางวิชาการ ของผลงาน และแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการ ต่อยอด
นาฏกรรม ที่ยังคงรักษาแก่นของศิลปะชั้นสูงได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ใช้ในการแสดง

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากนาสูรทรงเครื่อง

ดร.ชวลิต สุนทรานนท์ ตรวจสอบแก้ไข, บรรจุเพลง

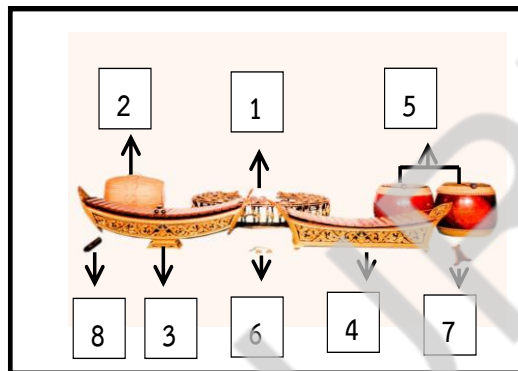
ปีพาทย์ทำเพลงเขมรปากท้อ (นางกากนาสูรเดินออกตามกระบวนท่า) ร้องเพลงเขมรปากท้อ	
เมื่อนั้น	นางกา- กนาสูร ยักชี
รับสั่งเฝ้า เจ้าจอม อสุรี	จึงเข้าที่ ไสรจสนาน สราญกาย
ร้องเพลงชมตลาด	
เอื้อมห์ตถ์ แหวกวิสูตร รุดผ้าแพร	ไขกระแสะ แผ่กระสินธุ์ ระรินสาย
ต้องอินทรีย์ สดชื่น รื่นร่ายกาย	แล้วผันผาย ทรงประทีน กลิ่นบุษบัน
ร้องเพลงลงสรงโชน	
ทรงภูษา แย่งกระหนก ยกคันทอง	ลายก้านตอง ประสานแซม แต้มสีสัน
ห่มสไบ ปีกสอดวาง ห่วงอำพัน.	จีสุวรรณ สะอึงแก้ว แว่วไพอิน
พาหุรัด จรัสเรือง เฟื่องห้อย	สวมทองกร ดุนพลอย ร้อยแก้วหิน
อำมรงค์ วงวาม งามนวลนิล	กรอบพัคตร์ ล้วนสิ้น ชื่นเพชรลาน

ร้องเพลงรื้อรำ

เสรีจทรงเครื่อง เรืองรอง ผ่องผุดถ้วน แลถ้วน สมยศถา มหาศาล
จักไปสู่ พระโรงรัตน์ ชัชวาล. ฟังว่าขาน เจ้ากรุงมาร ใช้การใด (ทวน)
ปีพาทย์ทำเพลงปฐมสมโภช 2 ท่อน แล้วทำยปฐมลงลา
(นางกานาสूरราในเพลงตามกระบวนท่าแล้วเข้าโรง)
จบการแสดง

2.3 วงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กานาสूरทรวงเครื่อง

การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุด กานาสूरทรวงเครื่อง ใช้วงปีพาทย์ประกอบการแสดงโขน ซึ่งจะประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า เครื่องตี และเครื่องประกอบจังหวะ ในการวิจัยครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้เลือกใช้วงปีพาทย์เครื่องห้า บรรเลงด้วยไม้แข็งเพื่อให้เสียงดังกังวานและมีสุนทรียะตามแบบแผนการแสดงโขน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพวงปีพาทย์เครื่องห้า

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

หมายเลข 1 ฆ้องวงใหญ่ หมายเลข 2 ตะโพน หมายเลข 3 ระนาดเอก หมายเลข 4 ระนาดทุ้ม
หมายเลข 5 กลองทัด หมายเลข 6 ฉิ่ง หมายเลข 7 กรับพวง หมายเลข 8 ปี่ใน

2.4 การบรรเลงดนตรีและเพลงขับร้อง ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กานาสूरทรวงเครื่อง อยู่ในรูปแบบของการแสดงโขนโรงใน ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากโขนโบราณที่เดิมใช้เพียงเพลงหน้าพาทย์ คำพากย์ และ บทเจรจา ต่อมาได้มีการผสมผสานวิธีการบรรเลงและการขับร้องจาก ละครใน เข้ามาประกอบ ทำให้การแสดงโขน มีความสมบูรณ์และมีมิติทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งยังคงรักษาแบบแผนดั้งเดิมไว้ โดยมีนักร้องหญิงและชายร่วมกันขับร้องควบคู่ไปกับการบรรเลงดนตรี การบรรเลงและการขับร้องจึงเป็นการผสมผสานระหว่าง ศิลปะแห่งโขน กับ ศิลปะแห่งการขับร้อง ละครใน ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะสำคัญออกได้เป็น 2 ประการ คือ

1) เพลงหน้าพาทย์

1.1) เพลงปฐมสมโภช อยู่ในหมวดเพลงปฐม ใช้ตรวจฉลวยกทัพของแม่ทัพนายกอง (Yupho, 1968) สำหรับการแสดงชุดนี้บรรเลงขณะนางกานาสूरเดินทางจากห้องทรงสุคนธ์ไปเฝ้าทศกัณฐ์

1.2) เพลงลา ใช้เมื่อผู้แสดงถึงจุดหมาย มักต่อเนื่องกับเพลงเร็ว (Yupho, 1968) สำหรับชุดนี้บรรเลงต่อจากเพลงปฐมสมโภชเพื่อสื่อถึงการเดินทางเข้าเฝ้าทศกัณฐ์

2) เพลงขับร้อง

2.1) เพลงเขมรปากท้อ ใช้เปิดตัวนางกานาสूर

2.2) เพลงชมตลาด ใช้สื่ออารมณ์สดชื่นและประกอบการรำ “ลงสรงทรงสุคนธ์”

2.3) เพลงลงสรงโทน ใช้ประกอบการแต่งองค์ทรงเครื่อง

2.4) เพลงรื้อรำ บรรยายกิจกรรมหลังการลงสรงและทรงเครื่อง รวมถึงการเดินทางไปเฝ้าทศกัณฐ์

2.5 การกำหนดเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กานาสूरทรวงเครื่อง

จากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การแต่งกายนางกานาสูรทรงเครื่องใช้รูปแบบ ยืนเครื่อง ซึ่งสอดคล้องกับจารีตการแสดงและลักษณะของตัวละคร โดยกำหนดให้ สีกายของนางกานาสูรเป็นสีม่วงแก่ พร้อมเสื้อแขนยาวและผ้าห่มนางสีม่วง ลวดลายบนเครื่องแต่งกายสะท้อนถึงเอกลักษณ์ ความวิจิตร และฐานันดรศักดิ์ที่สูงกว่าตัวละครอื่นๆ การแต่งกายแบบยืนเครื่องจึงทำหน้าที่ทั้ง เสริมความงดงามทางสุนทรียะ และ สื่อถึงฐานะลำดับศักดิ์ และเชื้อชาติของตัวละคร ได้อย่างชัดเจน

ลักษณะของการแต่งกายยืนเครื่องสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1. ศิราภรณ์ เป็นส่วนที่แสดงถึงประเภท ฝ่าย และวรรณะของตัวละคร โดยมีการสวมศีรษะตามจารีตการแสดงโขน เพื่อกำหนดเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละบทบาท
2. ภัสตราภรณ์ ชุดยืนเครื่องของนางกานาสูร ประกอบด้วยเสื้อแขนยาวและผ้าห่มนางสีม่วงเข้ม มีลวดลายละเอียดอ่อน แสดงถึง “สีกาย” และฐานันดรศักดิ์ที่สูงกว่านางสำนึกษาและนางอวลปิศาจ
3. ธนนิมพิมพารภรณ์ เครื่องประดับร่างกายที่ใช้โลหะชุบทองแทนทองคำจริง เพื่อคงความหรูหราและเหมาะสมกับฐานันดรศักดิ์ของตัวละคร

การแต่งกายยืนเครื่องของ “นางกานาสูร” ในงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Suntaranont (2007) ที่อธิบายว่า “การแต่งกายยืนเครื่องของการแสดงโขนและละครรำมีรากฐานมาจากคติความเชื่อเรื่องพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ” อีกทั้งยังมีการกำหนด “สีเครื่องแต่งกาย” ให้สัมพันธ์กับ “สีกาย” ของตัวละครในตำนานหรือพงศาวดารต่างๆ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้กำหนดให้นางกานาสูรแต่งกายตามลักษณะดังกล่าว เพื่อคงไว้ซึ่งความถูกต้องตามจารีตและเอกลักษณ์ของโขนไทยในแบบแผนดั้งเดิม ดังภาพที่ 3-7

เครื่องแต่งกายนางกานาสูร

ภาพที่ 3 ภาพเครื่องแต่งกายนางกานาสูร (ด้านหน้า, ด้านหลัง)

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง

ภาพที่ 4 เียง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

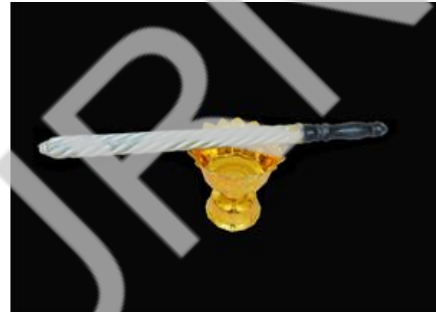
ภาพที่ 5 พระฉาย (กระจก)

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 6 พานเครื่องพระสำอาง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 7 พานใส่กระบอง

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

2.6 การออกแบบและปรับปรุงกระบวนท่ารำ ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากนาสุรทรงเครื่อง

ผู้สร้างสรรค์ตระหนักถึงความสำคัญของการรำลงทรงเครื่องนางยักษ์ ในโขนโรงโน ซึ่งในอดีตยังไม่ปรากฏว่ามีการประดิษฐ์กระบวนท่ารำเฉพาะสำหรับ “นางกากนาสุร” มาก่อน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดนี้จึงเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจในการอนุรักษ์และต่อยอดองค์ความรู้ดั้งเดิม โดยอาศัยข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์และการตรวจสอบท่ารำร่วมกับ ศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อให้ได้กระบวนท่าที่มีความถูกต้องตามจารีตและสื่อสารตัวละครได้อย่างสมบูรณ์

กระบวนท่ารำของชุด “กากนาสุรทรงเครื่อง” ถูกออกแบบให้เรียงลำดับตามจารีตดั้งเดิม โดยเริ่มจากรำเปิดตัว แสดงถึงความสง่างามของนางกากนาสุร จากนั้นจึงดำเนินต่อด้วยลำดับ การอาบน้ำ การทรงสุคนธ์ การทาแป้ง การนุ่งห่มภัสตราภรณ์ การประดับนิมพิมพาภรณ์จากล่างขึ้นบน และสิ้นสุดด้วย การสวมศิราภรณ์หรือกระบี่หน้า อันเป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์แห่งพิธีการแต่งองค์ทรงเครื่อง

ผู้สร้างสรรค์ได้ออกแบบกระบวนท่ารำโดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thongkhamsuk (2004) ที่กล่าวถึงหลักการสร้างผลงานนาฏศิลป์ของครูจำเรียง พุฒประดับ รวมทั้งแนวคิดของ Sammabut (1995) ที่ระบุว่า “การประดิษฐ์ท่ารำจำเป็นต้องมีพื้นฐานที่มั่นคง และสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามบทบาทของตัวละคร” นอกจากนี้ ยังมีการนำท่ารำโบราณมาปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thongkhamsuk (2002) ที่อธิบายศิลปะการออกแบบท่ารำของครูเฉลย สุขะวณิช ว่าการสร้างละครใหม่สามารถคงรากฐานเดิมไว้ได้ หากมีการตีความอย่างถูกต้องตามหลักจารีต ทั้งหมดนี้สะท้อนแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์ท่าเดียวของตัวละครนางยักษ์ในบริบทปัจจุบัน

ผลการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ “นางกานาสูรทรงเครื่อง” มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ทำรำอ่อนช้อยตามรูปแบบนางกษัตริย์ แสดงถึงความสง่างาม อ่อนโยน และฐานันดรสูงของตัวละคร
2. ทำรำแฝงความดุคั่น เช่น การยัดกระแทกเท้า หรือการเดิวน้ำฝ่า เพื่อสื่อถึงความแข็งแกร่ง

และอำนาจในเชิงยักษ์

กระบวนการทำรำทั้งหมดดำเนินไปตามจังหวะของบทขับร้องและเพลงหน้าพาทย์ โดยยึดหลักการออกแบบทำรำ 3 ประการ เพื่อให้ ถูกต้องตามจารีต สอดคล้องกับบุคลิกของตัวละคร และสะท้อนอัตลักษณ์ของนางกานาสูรได้อย่างเด่นชัด ดังนี้

1. หลักการจินตนาการ

ในการประดิษฐ์กระบวนการทำรำ ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้หลักการจินตนาการเพื่อสื่อความหมายตามคำร้องของเพลง เช่น ในเพลงรื้อรำ คำร้องที่ว่า “ระรินสาย” นางกานาสูรจะปฏิบัติทำรำโดยจินตนาการถึงละอองสายน้ำ ทำรำจึงสอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ของบทเพลง ทำให้การเคลื่อนไหวสะท้อนภาพพจน์และความงดงามเชิงสุนทรียศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ภาพใช้หลักการจินตนาการ ในเพลงชมตลาด คำร้องว่า “ระรินสาย”

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

2. หลักการตีบทผสมผสานท่าทางธรรมชาติ

ในการสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้หลักการตีบทผสมผสานกับท่าทางธรรมชาติ เพื่อให้ ทำรำสอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ของเพลง เช่น ในเพลง ชมตลาด คำร้องที่ว่า “กลืน” นางกานาสูรจะปฏิบัติทำรำ ตมกลืนหอมที่ข้อมือ โดยเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของการดมกลิ่นน้ำหอมที่ได้ทำไว้ ทำรำดังกล่าวช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ อารมณ์และพฤติกรรมของตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งสร้างความสมจริงและสุนทรียภาพในการแสดง ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ภาพใช้หลักการตีบทผสมผสานท่าทางธรรมชาติ ในเพลงชมตลาด คำร้องว่า “กลืน”
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

3. หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่

ผู้สร้างสรรค์ได้ประยุกต์ใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ โดยอิงท่ารำเดิมแต่ปรับปรุงและเรียบเรียงกระบวนท่ารำ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ภายใต้การรำตีบทตามคำร้องของเพลง เช่น ท่าเพื่อง ซึ่งในเพลงแม่บทใหญ่เดิมเป็นท่าชำนางนอน ผู้สร้างสรรค์ได้ดัดแปลงและพัฒนาท่าดังกล่าวให้กลายเป็นท่ารำเฉพาะสำหรับนางกานาสूर ช่วยสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์ของตัวละครในบริบทของการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ภาพใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ ในเพลงลงสรังโทน คำร้องว่า “เพื่อง”
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2566

ตามรายละเอียดที่ผู้วิจัยนำเสนอในการสร้างสรรค์ชุดนี้ใช้ ทักษะและความรู้ด้านกระบวนท่ารำนางยักษ์ เป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ท่ารำ เพื่อสื่ออารมณ์ผ่านลีลาท่ารำและท่วงทำนองเพลงที่สะท้อนเอกลักษณ์ของตัวละครนางยักษ์ ภายใต้กรอบจารีตการแสดงโขนโรงใน

2.7 การตรวจสอบข้อมูลจากงานวิจัยและตรวจสอบกระบวนท่ารำ การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุดกานาสूरทรงเครื่อง โดยศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ

ผู้สร้างสรรค์ได้นำข้อมูลผลจากงานวิจัยและกระบวนท่ารำ ที่พัฒนาขึ้นตามหลักทั้ง 3 ประการ ผ่านกระบวนการ Peer Review โดยได้รับการตรวจสอบและประเมินจาก ศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ด้านนาฏศิลป์ไทยรวม 7 ท่าน ตรวจสอบและประเมินความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานชุด “กานาสूरทรงเครื่อง” ผลการประเมินแบ่งเป็น ศิลปินแห่งชาติ ร้อยละ 14, ผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 14, ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยตัวละครยักษ์และนางยักษ์ ร้อยละ 43 และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยทั่วไป ร้อยละ 29 รวมร้อยละ 100 ดังภาพที่ 11-14

ภาพที่ 11 ภาพการตรวจสอบกระบวนการทำ

จากศิลปินแห่งชาติ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 12 ภาพการตรวจสอบกระบวนการทำ

จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 13 ภาพการตรวจสอบกระบวนการทำ

จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ตัวอักษรและนางยักษ์

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2566

ภาพที่ 14 ภาพการตรวจสอบกระบวนการทำ

จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2566

ผลจากการประเมินข้อมูลผลจากงานวิจัย และความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ไทย ชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” โดยศิลปินแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

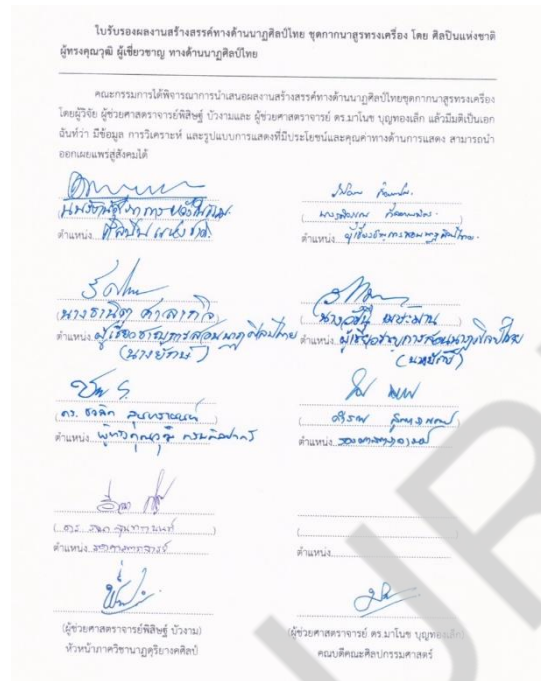
1. ความคิดเห็นต่อความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ไทย ชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) แสดงให้เห็นว่าผู้ประเมินมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าผู้สร้างสรรค์มีศักยภาพสูงในการดำเนินงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ทั้งในด้านแนวคิด กระบวนการ และการนำเสนอผลงาน

2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ไทย (ตัวผลงานจริง) ชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) สะท้อนให้เห็นว่าผลงานมีคุณภาพสูงในด้านนาฏศิลป์ ความงดงามทางสุนทรียะ กระบวนการทำมีความถูกต้องตามหลักจารีต และการสร้างสรรค์ที่สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดทางวิชาการได้อย่างเหมาะสม

2.8 การรับรองคุณค่าและมาตรฐานผลงาน การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด กากนาสูรทรงเครื่อง

คณะผู้ประเมินทั้ง 7 ท่าน ได้ให้การรับรองว่าผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้มีความถูกต้องตามหลักจารีตนาฏศิลป์ไทยอย่างสมบูรณ์ โดยเห็นพ้องต้องกันว่าผลงานดังกล่าว สมควรเผยแพร่สู่สาธารณชน และสามารถใช้เป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์ตัวละครนางยักษ์ต่อไปได้

นอกจากนี้ ผู้ประเมินยังยืนยันในความเหมาะสมขององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ ทั้งในส่วนของการท่ารำ ตีบท และการรำประกอบคำร้องทำนองเพลง ซึ่งมีการผสมกันอย่างลงตัวและเหมาะสมกับบทบาทของตัวละคร โดยคณะผู้ประเมินได้ลงนามรับรองความถูกต้องและคุณค่าของการวิเคราะห์, รูปแบบการแสดง, และกระบวนการทำรำ เพื่อรับรองการเผยแพร่ต่อสังคมอย่างเป็นทางการ ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 ภาพใบรับรอง ผลงานวิจัยนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง”
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2566

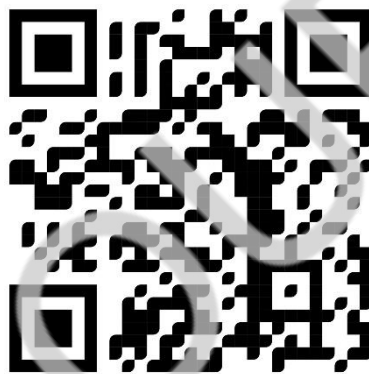
2.9 การเผยแพร่การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง”

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเผยแพร่ผลงานนาฏศิลป์ไทยชุด “กากนาสูรทรงเครื่อง” ผ่านช่องทาง YouTube เพื่อให้เกิดการเข้าถึงในวงกว้าง โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย ผ่านการนำเสนอกระบวนการทำรำ รายละเอียดเครื่องแต่งกาย และบทบาทของนางยักษ์ในบทโขนโรงในตามจารีต

ปัจจุบัน การเผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์นี้ได้รับความสนใจอย่างสูง โดยมียอดผู้ชมรวม 1.5 พันครั้ง (ณ วันที่เผยแพร่ข้อมูล) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ นอกจากนี้ การเผยแพร่ออนไลน์ยังทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการรับข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การต่อยอดงานวิจัยและการพัฒนาคุณภาพการแสดงในอนาคต ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทยอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 ภาพการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุดกากกานาสูทรงเครื่อง เผยแพร่ผ่าน YouTube
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2568

ภาพที่ 17 ภาพ QR code การแสดง นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุดกากกานาสูทรงเครื่อง เผยแพร่ผ่าน YouTube
ที่มา : ถ่ายภาพโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2568

การออกแบบการแสดงดังกล่าวสะท้อนการบูรณาการข้อมูลทางวรรณกรรม ขนบจารีต และความคิดสร้างสรรค์เชิงนาฏศิลป์เข้าด้วยกัน โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของการแสดงไว้ แต่ขณะเดียวกันก็เพิ่มมิติใหม่ด้านการตีบทและการขับร้อง การเลือกเพลงหน้าพาทย์และการกำหนดกระบวนการทำรำ ให้สอดคล้องกับแนวคิดทางวิชาการ ที่เน้นทั้งการคงรูปแบบดั้งเดิมและการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ผลการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิยังเป็นเครื่องยืนยันคุณค่าของผลงานทั้งในเชิงวิชาการวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งตอกย้ำความสำเร็จของการวิจัยในฐานะการพัฒนาต้นแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ

สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของนางกากกานาสู ผลการวิจัยพบว่า นางกากกานาสูเป็นตัวละครในนิราศเกียรดี พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 1 มีอัตลักษณ์โดดเด่นทั้ง รูปลักษณ์ สีสัญลักษณ์ และบทบาททางวรรณกรรมที่สะท้อนความจงรักภักดีและความกล้าหาญ อันเป็นรากฐานสำคัญในการต่อยอดสร้างสรรค์เชิงนาฏศิลป์
2. เพื่อออกแบบนาฏศิลป์ไทยและสร้างสรรค์การแสดงประเภทรำเดี่ยว ชุด กากกานาสูทรงเครื่อง ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรค์ค่าค่ายหลักการออกแบบท่ารำ 3 ประการ ได้แก่ 1) การจินตนาการ 2) การตีบทผสมท่าทางธรรมชาติ และ 3) การนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ กำหนดรูปแบบการแสดงเป็นโซนโรงใน ใช้เพลงหน้าพาทย์และบทขับร้องประกอบพร้อมเครื่องแต่งกายยืนเครื่องนางยักษ์ตามจารีต ผ่านกระบวนการ Peer Review โดยได้รับการตรวจสอบและประเมินจาก

ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน มีความเห็นว่าผลงานมีความถูกต้อง เหมาะสม และสร้างสรรค์ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 5.00$) อีกทั้งยังมีคุณค่าในฐานะผลงานต้นแบบสำหรับการสร้างสรรค์การแสดงตัวละครนางยักษ์ที่สามารถเผยแพร่และสืบทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เชิงวิชาการ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติ อัตลักษณ์ และบทบาทของนางกานาสูรทรงเครื่องในวรรณคดี รามเกียรติ์
2. เชิงวัฒนธรรม รักษาและต่อยอดมรดกนาฏศิลป์ไทย พร้อมเป็นต้นแบบการแสดงตัวละครนางยักษ์
3. เชิงการศึกษาและปฏิบัติ ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้การสอนและแนวทางในการพัฒนาผลงานรำทรงเครื่องรูปแบบใหม่
4. เชิงสังคม ส่งเสริมให้ครู ศิลปิน นักแสดง และประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดและสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ระดับนโยบาย ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะผลงานต่อยอดจากโขน พร้อมจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยเป็นแหล่งอ้างอิงเข้าถึงง่าย
2. ระดับสถานศึกษา ควรใช้ชุด กานาสูรทรงเครื่อง เป็นสื่อการสอนเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้หลักการรำและการแต่งกายตัวละครนางยักษ์อย่างถูกต้อง พร้อมส่งเสริมการพัฒนาหรือประยุกต์ผลงานรำทรงเครื่องในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างองค์ความรู้และความหลากหลายทางนาฏศิลป์
3. ระดับบุคคล ครู อาจารย์ ศิลปิน และนักแสดงควรศึกษาและเข้าใจหลักการและจารีตของนาฏศิลป์ไทยก่อนสร้างสรรค์ผลงานใหม่ เพื่อรักษาคุณค่าดั้งเดิม ขณะเดียวกัน ประชาชนควรสนับสนุนการแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เพื่อเป็นกำลังใจให้ศิลปินรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุดกานาสูรทรงเครื่อง ไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์การรำทรงเครื่องในรูปแบบอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการต่อยอดนาฏศิลป์ไทยให้หลากหลายยิ่งขึ้น
2. ควรใช้ผลงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์เป็นสื่อการสอน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจหลักการรำและการแต่งองค์ทรงเครื่องของตัวละครนางยักษ์อย่างลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ได้

ข้อจำกัดการวิจัย

1. การวิจัยมุ่งเน้นเฉพาะชุด กานาสูรทรงเครื่อง จึงอาจไม่สามารถสะท้อนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยทุกประเภทหรือทุกตัวละครได้ครบถ้วน
2. การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นต้นแบบการสอนหรือการแสดงจริง อาจมีข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และทรัพยากรของสถานศึกษา

References

- Chantana, I. (2011). *The art of dance choreography: Creative Thai dance*. Faculty of Fine and Applied Arts, Thammasat University.
- Chaturort, M. (1984). *Study of Thai dance*. Aksorn Siam Printing.
- Funfueang, S. (2005). *Illustrations and biographies of Ramakien characters*. OS Printing House.
- Kalyanapong, A., Tussanai, P., Assavirulhakarn, P. & Sriworapot, B. (n.d.). *Khon Sala Chalermkrung*. Daoruek Communication.
- Kongthaworn, K. (2019). Choreography of Long Song Thon Suhanakong: Royal tradition dance. *Journal of Research and Development, Suan Sunandha Rajabhat University*, 7(3), 32-44. <https://doi.org/10.36217/ssru.rd.2019.006>

- Kunkaew, A. (2019). *New Approaches in Educational Measurement and Evaluation* (3rd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
<https://doi.org/10.1037/10834-000>
- Phayomyaem, S. (2005). *Pictures and history of Ramakian characters*. O. S. Printing House.
- Sammabut, P. (1995). *Concepts for creating the dance form "Serng"*. Office of Academic Promotion, Udon Thani Rajabhat Institute.
- Sriworapot, B. & Nakasawat, S. (2018). *Khon: National cultural heritage*. Department of Cultural Promotion.
- Suntaranont, C. (2007). *The study and development of knowledge regarding the standing costume of Khon and Lakhon Ram*. Department of Fine Arts.
- Thapthimhin, N. (2018). *Bathing Lord Shiva*. Bunditpatanasilpa Institute.
- Thongkhamsuk, P. (2002). *Analysis of the teacher model and knowledge transmission of Thai dance master Chaloey Sukhawanit*. Dok Bia Printing.
- Thongkhamsuk, P. (2004). *Master Chamriang Phutpradab: National artist and traditional Thai dance teacher model*. Dok Bia Printing.
- Thongnim, T. (2012). *Khon*. OS Pretty House.
- Udomphol, S. (1985). *Thai performance literature*. Prakaiphruet.
- Wirunrak, S. (2000). *Perspective of Thai dance*. Chulalongkorn University Press.
- Yupho, T. (1968). *Khon* (3rd ed.). Siwaporn.